

X 101.

1371 november 6.

Västerås.

Konung Albrekt återdömer till skälig man Olof Djäkn de 16 örtugland jord i Frändesta i Dingtuna socken, vilka Filip Andersson lagligen pantsatt till sagde Olof, men som Negendank orättmätigt fråntagit kåranden och överlåtitt till riddaren Nils Gädda. Alla förbjudas vid böter av 40 mark till konungens ensak att mot denna dom hindra Olof i hans innehav av godsens ifråga.

Avskrift i Västerås domkyrkas helgakorsprebendas kopiebok, cod. A 13, fol. 2v—3r, Sv. Riksark.; rubrik (för brev 1371 16/12, 1371 6/11 och 1373 3/4, jfr nedan): "Oppo sexton ortugh landh iordh i frändesthom."

Jfr brev 1371 16/12 (DS X 119), 1373 3/4, 1378 22/6 och 1383 oviss dag (samtliga i cod. A 13, Sv. Riksark., resp. fol. 2 v, 3 r, 8 r—v och 1 r).

Alle the *thetta* breff *høra* æller see *helsom* wi Albrict *medh* gudz nadh Suerighess och *gøtha* konungher och skane landz herre *kiærleca medh* gudhi [.] *Æpther* thy skælighen man olaff diakn fore wss kiærdhe ath Næghendank haffde honom fortaghit sexton ortog landh iordh innan ffrændistha liggiane i dyngethuna sokn / hulka iordh philippus anderson *fornæmpde* olaffue lagleca^a panthsaath haffde och næghendanch fore ooss kendiss wppenbarleca : ath han haffde^b lattidh *thetta* samma godz her nigelss gedda riddare · ^colaffue fore thet godz ændelega giordhe [.] dømom wi ather *samma* olaffue diækn the sexton ortogh land[h]^d iordh honom och hans arffuom æpther thy honom thet panth sæth war / och forbiudom Allom mannom hoo^e the hælsth æro vidh sina xl^a ¹march thil wara ænsaach ath the thesse iordh inthe hindhra æller kwælie fore thæssom *fornæmpde* olaffue mooth thessom warom^f doom [.] Datum Arosie Anno domini Mccclxx primo fferia quinta proxima post commemoracionem omnium sanctorum^g nostro sub secreto presentibus apposito in pendent

^a Bokstäverna ca upphöjda över raden såsom vid abbreviatur ms. ^b Härefter överstruket *thetta* ms. ^c Före det följande har uppenbarligen ett textparti (en rad i förlagan?) bortfallit ms. ^d landz ms. ^e Möjligen felskrivet hao ms. ^f Härefter överstruket dom ms. ^g Härefter överstruket meo ms. ¹ D. v. s. quadraginta.

X 102.

1371 november 6.

Västerås.

Riddaren Sten Bengtsson säljer till skälig man Lars Ingebjörnsson 4 markland jord i Skråmsta i Harakers socken, Västerås' stift, och erkänner sig ha uppburit hela den överenskomna köpesumman 100 mark silver stockholmsk vikt. Godset har förut ägts av Lars Lydersson och (Stens farbror) herr Nils Turesson, och Sten förbinder sig att hålla Lars Ingebjörnsson och hans arvingar skadeslösa för de eventuella anspråk därpå, som kunna resas av Lars Lyderssons och Nils Turessons arvingar, Bengt Filipsson och dennes arvingar eller av andra personer. Om Lars Ingebjörnsson skulle frändömas Skråmsta, ålägges den, som tilldömes godset, att gottgöra Lars för köpesumman samt för det arbete denne nedlagt på godset ifråga. För den händelse ersättning åt Lars ej kan vinnas på detta sätt, skall denne eller hans arvingar få utse vederlag åt sig i säljarens eller hans hustrus, Katarina Holmersdotter, gods i Uppland med undantag för Svinnegarn (i Svinnegarns socken) och Revelsta (i Altuna socken); detta lovar även hustrun hålla.

Sten Bengtsson hemställer till konung Albrekt, att denne måtte med brev stadfästa detta köp, och samtidigt ombedjas följande personer att jämte säljaren och hans hustru besegla köpebrevet: de tre riddarna Erengisle Sunesson jarl, Karl Ulfsson av Tofta och Staffan Ulfsson samt Magnus Finvidsson, lagman i Södermanland, Ragnvald i Torstuna, kanik i Uppsala, och Finvid Magnusson, lagman(sdomhavande) i Västmanland.

Orig. på perg. (29,2 × 26,5, uppveck 2,5 cm; 35 rader), Sv. Riksark. (= RPB 1015), med senmedeltida arkivsignum för brev, som tillhört Folke Gregersson [Lillie]; se DS X 91. — Betr. skrivaren se DS X 92. Vissa bokstäver, särskilt i brevets övre vänstra hörn, äro utnötta, och i slutet av raderna 16 och 17 ha några ord skadats genom att ett hål uppstått i pergamentets mittveck. Dessa lakuner ha här utfyllts med hjälp av avskr. i Brocmans Diplomatarium II, fol. 426 r—427 r (VHAA:s dep. i Sv. Riksark.).

Jfr Sten Bengtssons brev av samma datum (DS X 103) med anhållan om sigillering samt följande brev om Skrämssta: Lars Lyderssons brev för Nils Turesson 1364 18/5 och 19/5 (DS 6993 och 6994), Karl Ulfssons räfsetingsdom till förmån för Lars Ingebjörnsson 1364 18/12 (DS 7107) och Svarte Åke Jönssons morgongåvobrev 1468 24/10 (orig. perg. Sv. Riksark.).

Alla th[em] thetta breff hœra æller Sea · Helssar jach sten · benctzson · Riddare · Ewerd-
lecha medh gudhe · Medh thetta nærwarande breff 'gør jach allom · mannom · witerlect swa
· Epterkomandom · som them nw æro · at jach hafwer · laadet oc saalth Skelichom 'man ·
laurinze^a jngebyornsson · mit godz · Som æro · fyra · march landhjordh · jnnan · skrumastom
· Harakers · sokn · oc westraaros 'byscopsdøme · liggiande · medh hws jordh · aker Engh ·
skoghom · thorpom · fischewatnom · oc allom tellaghom · nær æller fierre 'jnnan gardz
æller wtan · jnnan wato æller thørrø · Engo wndan · takno · Swa fullelecha som · laurinz ly-
dhersson · thet godzet 'atte · [oc] · herra Niclis thuresson gudh therra siel · hafwe · oc jach
hær tel thet Radhet · hafwer · fore · fult oc · lict wærdh · Epter 'thy oos bathom Aassamde ·
hwilket jach mich kennez · fullelecha · hafwa wpboret · oc later jach han oc hans arfwa ·
ther wm 'quitta oc læthogha · medh thesso breffe · binder jach oc mich · tel oc mina arfwa ·
widh mina gotho · throo · thessom sama 'laurinze oc hans arffwom · thetta godzet skromasta
· hemolt göra · oc whindræt halla · Fore allom androm Androm^b · herra 'Niclissa thuressons ·
arfwom · laurinza lydherssons · arfwom · herra bencte philippusson · oc hans arfwom · oc
allom them ther wppa 'tala kunno · hwo the hælzst æro · nw [n]empde · æller andre mæn ·
Kan · thet oc swa wara som gudh forbyudhe · at thetta godzet 'skromasta · wardher thessom
fornempda laurinze jngebyornsson aff mina · æller nokors thessa fornempda · æller andra ·
manna 'weghna · som ther nokot Ræt telhafwer · oc wppa tala ma · fradøpmt · æller affthreñt
tha skal · then · som thetta godzet 'skromasta · wardher teldøpmt · hwaar han hælzst ær ·
forsagdha laurinze jngebyornsson · atergifwa · badhe fore thet ærfwudhe 'oc kostnadh · han
· wppa thetta godzet lact oc kostat hafwer · Swa oc fore then skadha · han sich · ther wppa
giort haffer 'jnnan thessom · pæningom · jach nw wpboret hafwer · oc mich Fore thetta godzet
bytaladhe æro · hwndradha m[a]rcher 'læthogha · stokholms wict · Kan · thet oc swa henda
· Som gudh forbyudhe · at jach thetta laurinze æy · Fulla · ka[n] · sw]a 'som nw ær sagt ·
aff nokrom them · thet kan · teldøpmt wardha · wm swa henda · kan · tha skal laurinz æller
hans 'arfwa · hafwa Fult waldh oc mact · jn at ganga · tel mit godz · æller minna hwsfrw
godz · hwar han hælzst wil 'æller hans arffwa · jnnan wplandum · liggiande ther thet Swa goot
ær tel affgiella jnnan · Aalla handa stykkiom 'tel korn pæninga oc andra the · Stykkia som aff
skromastom · wtgifwaz · han · hans arfwa · oc therra Epter komande 'Radha skulande tel
Ewerdlecha · ægho · Fore mich · minne hwsfrw · warom^c arfwom · oc Epterkomandom ·
wndan taknom 'thessom godzssom · Swinagarn · oc Refflastom · oc Engom androm · warom
godzsom · jnnan wplandum 'liggiande · mich æller minne hwsfrw telhørandom · Hwilket
jach · katerina holmgersdotter · wil oc lofwar · faast 'oc stadhuçt at halla · a · mina minna
arfwa · oc therra Epter komanda weghna · jtem · lofwar · jach fornempde 'Sten benctsson ·

a mina oc minna arfwa weghna · halla fornempda laurinze jngebyornsson · oc hans arfwom · all ' the Forordh^d · jnnan thesso breffeno · forscrefwen · æro · wtan alt arght · oc argha funder · widh mina godho throo ' Fore thy jach hanom thetta godze Aan aff allom kærllech · oc godhwilia framledhez · offer Aalt · bither · jach mactoghan ' oc Erlechan høfthingia min kærasta · herra · herra Albrict · medh gudh nadh Sweya · gøta konungh oc skanis landzherra · at ' han · wile thetta · køp stadhfesta medh Sino breffwe · Tel · witnez mere wisso oc stadhfestelsse thessa · køp · bedhez jach ' Erlecha manna · jnsigle · som · ther nær waro · then tidh thetta køpet giort war · Swa som · ær · herra Eringisl ' sonason jærll · herra karll · wlphson aff thoptom · herra staphan · wlphson Riddara · Magnus finwidzson laghmanz jnnan ' suthermanna landh · herra Rangwaldz · aff thorstunom · Canuncher j · wpsalom · oc finwidz magnusson · laghmanz jnnan ' westmanna landh · medh · mino Eghno · oc minna hwsfrw katerine holmgersdotter jnsigle · Scriptum Arosie ' Anno dominj M^occclxxprimo · feria quinta proxima ante · festum · beati martinj Episcopi et Confessoris.

På baksidan: vppa skrumasta, och därunder med annan hand:
parochia harakyr

 (arkivsignum, se ovan)

Sigill: nr 1 av brunt vax på kaka av ofärgat vax, i påse av blå sammet, randen med omskrift något skadad (tvenne bjälkar i sköld under hjälm prydd med hjälmtäcke och konisk hjälmhatt, allt inom niopass; jfr DS X 103): S' Ste[non]jis : Benedicti mil[itis]; nr 2 av rött vax, större delen av högra halvan borta (båt balkvis ställd i sköld under hjälm med båt som hjälmprydnad, allt inom tvåpassliknande ram; se välbevarat ex. vidhängt brev 1374 8/9 = RPB 1092, avbildat i H. Rosman, Bjärka-Säby I, 1923, s. 119, fig. 50): [S' Eringislonis · ·S]ona · son · comitis · ; nr 3 borta, fragment av remsan kvarsitter; nr 4 av ofärgat vax, randen med omskrift något skadad (sparre i sköld under hjälm prydd med fjädervippa, allt inom fyrpass; jfr DS X 110): + Sigillvm : Ka[roli : V]lfsson; nr 5 fragment av ofärgat vax, sigillremsan avsliten och fastsydd med linnetråd (= nr 4, Karl Ulfssons sigill, varav dock endast vapenskölden och slutet av omskriften är i behåll): [+ Sigillvm : Karoli :] Vlfsson; nr 6 bortfallet från den kvarsittande remsan; nr 7 av brunt vax på kaka av ofärgat vax, större delen av högra halvan borta (fyrstyckad sköld under hjälm prydd av hjälmtäcke och fänikor; jfr DS X 92): [+ S' · Ragvald]i : Petri: pres[biteri]; nr 8 bortfallet från den kvarsittande remsan.

På Brocmans tid funnos i behåll ytterligare två sigill, vilkas vapensköldar och omskrifter återges sålunda i Brocm. Dipl. II, fol. 427r: nr 6 (sjuuddig stjärna i sköld, jfr DS 5676): S' FINVIDI MAGNVSSON; nr 8 (kluven sköld, i högra fältet ett lejon, i det vänstra en halv lilja; se DS X 22): + S MAGNI VINNELSEN.

Brevet uppvisar, som synes, två ex. av Karl Ulfssons sigill, varav något av misstag torde ha kommit att ersätta Staffan Ulfssons.

Remsorna till sig. nr 7 och 6 äro i nu nämnd ordning skurna ur (ett kasserat koncept till?) ett dombrev (tidigast från 1364) av Karl Ulfsson och återge därav större delen av rad 1 samt hela rad 2 (remsornas = brevets bredd omkr. 21,5 cm):

Thet Se all[om mannom witer]lict oc kunnoct · at jach karll wl[phson Riddare · lag]hman^e · ' ij wplandum · mactogx · h[øf]thingia mins herra konungx Albri[ctz d]om hafwande · ' Skrivaren är av allt att döma densamme, som skrivit bl. a. DS X 102.

^a Bokstaven r i detta namn är i brevet genomgående skriven som abbreviaturen ex eller re ms (jfr DS X 103, not a). ^b Felskrivning, troligen för Swasom ms. ^c Bokstaven w otydlig på grund av bläckplump ms. ^d Bokstaven r i -ordh ändrad från o ms. ^e Jfr DS X 110.